

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาหนังสือ เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 และภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับความต้องการศึกษาต่อ และไม่ต้องการศึกษาต่อ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ออกเป็น 2 ตอนด้วยกัน คือ

- ตอนที่ 1 ลักษณะของงานการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4
- ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของงานการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4

การศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 เป็นการศึกษาต่อเนื่องจากการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 โดยอาศัยหลักสูตรที่ปรับปรุงมาจากหลักสูตรการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 3 - 4 และเรียกหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วว่า หลักสูตรการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 (อุกม เขยถ่วงศ์, 2523: 111) การศึกษาระดับนี้มุ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้นับเรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนได้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรม อันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ หรือเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่ รู้จักศึกษาหาความรู้ และข่าวสารข้อมูลเพิ่มเติม และสามารถแก้ปัญหาชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดี ในสังคมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ลักษณะของหลักสูตรมีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตน

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2522: 2)

หลักสูตรการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงกระบวนการคิด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคม สิ่งแวดล้อม และวิชาการ อันจะก่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียน ดังนี้

1. เพิ่มคุณค่าและคำขวัญซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ วัฒนธรรมอันดีงาม
2. เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนความรับผิดชอบตนเอง ครอบครัว และสังคม
3. มีความรู้ความสามารถ และทักษะเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติมหรือการดำรงชีวิต ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง และการมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
4. เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศ รู้จัก พิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
5. มีเจตคติที่ดีต่อสมาชิกทุกชนิก ปกป้องขยัน ออกทน ประหยัด ตลอดจนรู้จักสงวนและบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิด ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ลักษณะของหลักสูตร (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2522: 3)

1. จัดให้มีวิชาชีพเป็นวิชาเลือกแทนวิชาสามัญ เพื่อให้ผู้เรียนนำไป ใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยพยายาม จัดหลักสูตรวิชาชีพให้ยืดหยุ่นมากที่สุด ผู้เรียนจะเรียนจากโรงเรียนฝึกฝนอาชีพ เคลื่อนที่ โรงเรียนอาชีวะผู้ใหญ่เคลื่อนที่และประจำที่ หรือหลักสูตรกลุ่มสนใจ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน หรือสถานศึกษาวิชาชีพอื่นๆซึ่งกรมการศึกษานอก- โรงเรียนรับรอง
2. แบ่งวิชาสามัญตามหลักสูตร เคมีออก เป็นหลักสูตรย่อย เพื่อให้ผู้เรียน เลือกเรียนได้เฉพาะบางส่วนก็ได้ที่เหมาะสมกับความสนใจ สติปัญญา และ ความสามารถของคนโดยไม่จำเป็นต้องเรียนในสิ่งที่คนไม่ถนัด
3. รวมวิชาสังคมศึกษา สุขศึกษา ประชากรศึกษา นิเวศน์วิทยา และเรื่องอื่นๆที่เป็นปัญหาชีวิต และสังคมที่สำคัญๆของผู้เรียน เข้าด้วยกันเป็นวิชา เกี่ยว เรียกว่าวิชา "สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต" ทั้งนี้เพื่อให้มีความคล่องตัว ในการจัดเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการให้ผู้เรียนร่วมกัน ใช้ความคิดแก้ปัญหาต่างๆ

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4
(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2522: 4-5)

หมวดวิชา	วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)	หมายเหตุ
วิชาสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	13 (ส.5, ส.6, ส.7)	-	เรียนวิชาใดก่อนก็ได้
วิชาภาษาไทย	7 (ท.3, ท.4, ท.5)	9 (ท.7, ท.8, ท.9, ท.10, ท.11)	การเลือกเรียนต้องเป็น ไปตามที่กำหนดในโครง- สร้างของวิชาภาษาไทย
วิชาคณิตศาสตร์	-	22 (ค.1, ค.2, ค.3, ค.4, ค.5, ค.6)	การเลือกเรียนต้องเป็น ไปตามที่กำหนดในโครง- สร้างของวิชาคณิตศาสตร์
วิชาวิทยาศาสตร์	-	13 (ว.1, ว.2, ว.3, ว.4)	สามารถเลือกเรียนได้ ทุกวิชา ถ้ายังไม่ได้อ เรียนมาก่อนในระดับ 3
วิชาภาษาอังกฤษ	-	30 (อ.1, -อ.10)	การเลือกเรียนต้องเป็น ไปตามที่กำหนดในโครง สร้างของวิชาภาษาอังกฤษ

หมวดวิชา	วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)	หมายเหตุ
วิชาชีพ	3 (บังคับเลือก และไม่ซ้ำกับที่ เรียนในระดับ ที่ 3	เลือกเรียนได้ ไม่เกิน 12 หน่วยกิต (ไม่ ซ้ำกับที่เรียนมา แล้วในระดับที่ 3 และที่เป็นวิชา บังคับในระดับที่ 4	ยกเว้นสำหรับพระภิกษุ สามเณรไม่ต้องเรียน วิชาชีพทั้งวิชาบังคับ และวิชาเลือก
รวม	23	27	สำหรับนักศึกษาที่เป็นพระ ภิกษุสามเณรให้เรียนวิชา บังคับ 20 หน่วยกิต วิชา เลือกสามัญอย่างน้อย 30 หน่วยกิต

เวลาเรียนในปีการศึกษาหนึ่งๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร โรงเรียนจะต้องเปิดสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที รวมอย่างน้อย 15 คาบ นักศึกษาจะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 3 ภาคเรียน ไม่นับภาคฤดูร้อน จึงจะมีสิทธิขอรับประกาศนียบัตรการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4

การประเมินผล การประเมินผลการเรียนให้เป็นที่ไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการวัดผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 พุทธศักราช 2522 โดยให้ระดับผลการเรียนในแต่ละวิชา ดังต่อไปนี้

"ค" หมายถึง ได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป

- "ผ่าน" หมายถึง ไคคะแนนระหว่างร้อยละ 50 - 79
 "ไม่ผ่าน" หมายถึง ไคคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50
 "ร" หมายถึง ยังตกชั้นผลการเรียนไม่ได้
 "ม.ส." หมายถึง ไม่มีสิทธิ์สอบปลายภาคเรียน

เกณฑ์การจบหลักสูตร หลักสูตรการศึกษานิวใหญ่แบบ เบ็คเสร์ วัระ วัคที่ 4
 ต้องไคหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต ในจำนวนนี้ให้มีวิชาบังคับ 23 หน่วยกิต
 วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต ยกเว้นนักศึกษาที่เป็นพระภิกษุ-สามเณร
 ให้มีวิชาบังคับ 20 หน่วยกิต และวิชาเลือกสามัญอย่างน้อย 30 หน่วยกิต จึงจะถือว่า
 จบหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะแยกศึกษาเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ภูมิหลังด้านส่วนตัว อันได้แก่ เพศ , อายุ , สถานภาพสมรส , จุดมุ่ง
 หมายในการเรียน และจุดมุ่งหมายในค่านอาชีพ กับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ

2. ภูมิหลังด้านเศรษฐกิจของครอบครัว อันได้แก่ อาชีพของบิดามารดา
 (หรือผู้ปกครอง) , รายได้ของบิดามารดา(หรือผู้ปกครอง) , อาชีพของนักศึกษา
 รายได้ของนักศึกษา และความมั่นคงด้านการเงินของครอบครัว กับการศึกษาต่อ
 และไม่ศึกษาต่อ

3. ภูมิหลังด้านสังคมครอบครัว อันได้แก่ ขนาดครอบครัว , สถานภาพ
 การสมรสของบิดามารดา , ระดับการศึกษาของบิดามารดา(หรือผู้ปกครอง) , ความ
 คาดหวังของบิดามารดา(หรือผู้ปกครอง) กับการศึกษาของบุตร , และความคาด
 หวังของบิดามารดา(หรือผู้ปกครอง) เกี่ยวกับอาชีพของบุตร กับการศึกษาต่อและไม่
 ศึกษาต่อ

4. ภูมิหลังด้านการเรียน อันได้แก่ ผลการเรียน , การขาดเรียน ,
 ผู้ให้การสนับสนุนในการเรียน , การสนับสนุนของบิดามารดา(หรือผู้ปกครอง) ,
 ความถี่ของการไครับคำแนะนำ และผู้ให้คำปรึกษา กับการศึกษาต่อและไม่ศึกษา
 ต่อ

ภูมิหลังค่านส่วนตัวกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ

เทศ ในเรื่องนี้ ได้มีผู้วิจัยไว้หลายท่านศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง เทศกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ เช่น นาวิณ รุ่งรส (2514:48), สนั่น ประจงจิตร (2514:35) และสุนันทา แสงทอง (2523:49) โดยผลการวิจัย ในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เทศมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังทางการศึกษาหรือ การเลือกเรียนต่อ ซึ่งการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยในต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ UNESCO ในปีพ.ศ.2504 (อ้างถึงในเมธินันท์ ภิณูชน 2521:23) พบว่า เทศเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในโอกาส ทางการศึกษา กล่าวคือ เทศหญิงมีโอกาสเขาเรียนน้อยกว่าเพศชาย กลุ่มประเทศ ในเอเชีย เพศชายจะได้เรียนต่อร้อยละ 31.82 ในขณะที่เพศหญิงจะได้เรียนต่อ เพียงร้อยละ 18.02 และต่อมาในปี พ.ศ.2508 เอลวี (Alvi 1965:169) ได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กเรียนหญิงในภาคพื้นเอเชียที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ส่วนมากเป็นเพราะความยากจนและมีการจ้างแรงงานเด็กในงานเกษตรกรรม นอกจากนี้เป็นเพราะทัศนคติ ที่มีต่อการศึกษาของหญิง

ซีเวล และอาร์มเมอร์ (Sewell and Armer 1966:159-168) กล่าวว่า เทศเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อแผนการศึกษาต่อ และเด็กชายจะมีการวางแผนการศึกษาต่อมากกว่าเด็กหญิง

ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้วิจัยได้ผลขัดแย้งกับผลการวิจัยข้างต้น เช่น รัชมีทอง อุประวรรณ (2509:42) ได้ทำการสำรวจการตั้งความปรารถนาของเด็กวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิง ในกรุงเทพมหานคร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3 พบว่า ในค่านการศึกษานั้น วัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มปรารถนาจะเรียนชั้นมหาวิทยาลัย ศึกษาต่อต่างประเทศ เรียนจบชั้นสูงสุด มากกว่าวัยรุ่นชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พราวมาศ นนทยาธร (2520:88) ที่ศึกษา ความคาดหวังทางการศึกษาต่อของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมแบบประสม ในกรุงเทพมหานคร และผลการวิจัยของอนุควูฟอรอบี (Onukwuforobi 1976:4390) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการเรียนกับความคาดหวังทางอาชีพและโอกาสของนักเรียนมัธยมในมณฑลโอเวอรี (Overri Province) ประเทศไนจีเรีย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง เทศกับความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียน

อายุ อายุควรจะมีผลต่อความต้องการทางการศึกษาของนักศึกษา เพราะอายุแสดงถึงระยะเวลาที่ไ้ประสบการณ์ซึ่งควรจะมีผลส่งให้แนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาแจ่มชัดขึ้น เช่น จากการศึกษาของ พราวมาศ นนทยาธร (2520:61) เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ ผู้มีความคาดหวังต่ำส่วนใหญ่มาจากกลุ่มที่มีอายุปฏิทินสูงกว่าชั้นเรียน และจากการศึกษาของโกแอก (Goad 1984:2952 A) ที่ศึกษาแรงจูงใจของนักศึกษาศรีที่กลับเข้าศึกษาใหม่ ของมหาวิทยาลัยสตรีแห่ง เมือง เท็กซัส (Texas Woman's University) โดยใช้อายุเป็นตัวแปรตัวหนึ่ง พบว่า สตรีที่กลับไปศึกษาใหม่ ส่วนใหญ่ ยังมีอายุน้อย หรือจากการศึกษาของสภาวิจัยทางการศึกษาและฝึกอบรมแห่งชาติอิน เคีย (National Council of Educational Research and Training Department of Educational Administration 1966:4 - 12) พบว่า การที่นักเรียนมีอายุมากกว่าอายุเฉลี่ยของนักเรียนในชั้น เป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้นักเรียนออกจากโรงเรียน

สถานภาพสมรสของนักศึกษา โดยเหตุที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียนที่กำหนดให้มีสถานภาพเป็นโสด ในการวิจัยทั่ว ๆ ไป จึงมักไม่นำสถานภาพการสมรสของนักเรียนมาเป็นตัวแปร แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีการวิจัยบางเรื่องในต่างประเทศ ที่ศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพการสมรส เช่น อัลเบิร์ต ยูจีน จอห์นสัน (Albert Eugene Johnson 1981:569 - 570 A) ได้ศึกษาตัวแปรที่จะใช้แยกกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้เลื่อนชั้นเรียน กลุ่มที่สมัครใจลาออกจากมหาวิทยาลัย และกลุ่มที่ให้ออกจากมหาวิทยาลัย พบว่า สถานภาพการสมรสของนักศึกษา เป็นตัวแปรที่ไม่สามารถนำมาแยกกลุ่มนักศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเนียร์ (Near 1977:1839 - 1840 A) ได้เปรียบเทียบการเรียนต่อและการไม่เรียนต่อ ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องสถานภาพการสมรส

จุดมุ่งหมายในการเรียน ในการศึกษาเรื่องแรงจูงใจของนักศึกษาศรีที่กลับเข้าศึกษาใหม่ โกแอก (Goad 1984:2952 A) ได้ผลการตอบแบบสอบถาม

สอบถามจากกลุ่มตัวอย่างว่าแรงจูงใจที่ทำให้กลับเข้าศึกษาใหม่ คือ เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพ เพื่อความพอใจของตน เพื่อส่งเสริมสถานะทางการงาน เพื่อทำคนใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อได้รับวุฒิที่สูงขึ้น และเพื่อสนองความต้องการของสังคมด้วย และจากการศึกษาของ อัจฉรา กัลยาณชาติ (2524:จ) ที่ศึกษาเหตุจูงใจและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เข้าศึกษาในหลักสูตรการศึกษานักผู้ใหญ่สายสามัญระดับ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุจูงใจของนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ ต้องการหาความรู้เพิ่มเติม และนำความรู้ที่ได้ไปศึกษาต่อ หรือปรับปรุงงานอาชีพที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น

จุดมุ่งหมายด้านอาชีพ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ (อ้างถึงใน ทวีป อภิสัทธ 2526:29) ได้เขียนไว้ในเรื่องกุศโลบายตอนหนึ่งว่า "คนทุกคนในโลกต้องการงาน ผู้ใดไม่ทำงานผู้นั้นไม่มีสิทธิ์จะเป็นมนุษย์ในโลก" จึงเป็นเครื่องยืนยันว่า อาชีพเป็นเรื่องสำคัญของมนุษย์ทุกคน และการที่มนุษย์ต้องศึกษาเล่าเรียนอยู่ทุกวันนี้ก็เพื่อ แสวงหาความรู้และทักษะเพื่อออกไปประกอบอาชีพ

วัตเทินเบอร์ก (Wattenberg 1955:356) กล่าวว่าในการเลือกอาชีพของเด็กวัยรุ่นมักประสบความขัดแย้งระหว่างความสามารถกับความปรารถนาของตนเอง ส่วนแบลคเบอร์น (Blackburn 1975:4152) ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับความมุ่งหวังทางอาชีพ ความคาดหวังเกี่ยวกับอาชีพ ระดับความมุ่งหวังทางการศึกษาและความคาดหวังเกี่ยวกับการศึกษา ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีสุกท้าย ในนอร์ทอีสต์ เท็กซัส (Northeast Texas) พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความคาดหวังเกี่ยวกับอาชีพสูง และมีความมุ่งหวังในอาชีพชั้นสูง และสวีสกี บันเทิงสุซ (2509:34) ได้ทำการสำรวจปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 425 คน พบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับต่ำ มีความต้องการเลือกอาชีพในระดับมหาวิทยาลัยน้อยกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับสูง นั่นคือจุดมุ่งหมายในก้านอาชีพจะมีความสัมพันธ์กับระดับชั้นที่นักเรียนต้องการศึกษานั้นเอง

ภูมิหลังด้านเศรษฐกิจของครอบครัวกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ

อาชีพบิดา - มารดา ในประเทศไทยได้มีผู้ทำการศึกษาดังอิทธิพลของอาชีพของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตรหลานด้วยกัน ทั้งเช่น การศึกษาของ

นภคล คุ่มประวัติ (2517:39) ในเรื่อง ความมุ่งหวังของบิดามารดาในเขตชนบท เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พบว่า อาชีพของบิดามีความสำคัญต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ บิดาที่ประกอบอาชีพรับราชการ มีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับสูง ในขณะที่ บิดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพกรรมกร มีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรต่ำ และจากการศึกษาของ จุมพล หนิมพานิช (2517:39) ก็พบว่า อาชีพของบิดามีผลต่อการวางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพของนักเรียน กล่าวคือ บิดาที่มีอาชีพเป็นพ่อค้า และนักธุรกิจ มีความมุ่งหวังให้บุตรของคนเรียนถึง มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมุ่งเขาเรียนในระดับอุดมศึกษาร้อยละ 22.2 บิดาที่มีอาชีพรับราชการและอาชีพอิสระ มุ่งหวังให้บุตรของคนเรียนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมุ่ง เขาเรียนในระดับอุดมศึกษาร้อยละ 14.1 ในขณะที่ บิดาที่มีอาชีพเป็นลูกจ้างเอกชน มุ่งหวังให้บุตรของคนเรียนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมุ่ง เขาเรียนในระดับอุดมศึกษาร้อยละ 11.3

นภาทิพย์ กระทบมทอง (2522:109) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย พบว่า บิดาที่ประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย ช่างและบริการ ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท จะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ส่วนบิดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรในเมืองมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป แต่บิดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรในเขตชนบทจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนแค่ระดับประถมศึกษาเท่านั้น และยังพบอีกว่า บิดาที่มีอาชีพท่องเที่ยวความสามารถเฉพาะอย่างทั้งในเขตเมืองและชนบทจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป สูงกว่าบิดาที่มีอาชีพเกษตรกร และในปีต่อมา ชอทิพย์ ราศรีเกรียงไกร (2523:85) ที่ศึกษาความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาและอาชีพของบุตร พบว่า โดยส่วนรวมแล้ว อาชีพของบิดามีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาก่อนบุตร กล่าวคือ บิดาที่มีอาชีพวิชาชีพ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่มีแนวโน้มของความมุ่งหวังให้บุตรจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าขึ้นไปมากกว่าบิดาที่มีอาชีพค้าขาย , ใบบริการ/กรรมกร , รับจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภันธา แสงทอง (2523:106) ที่พบว่า นักเรียนที่บิดาประกอบอาชีพวิชาชีพ มีความมุ่งหวังในการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่บิดาประกอบอาชีพกรรมกรอาชีพ

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ ซีลแลน (Clellan 1962:1262) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนของการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนในมลฑลแจ๊คสัน (Jackson Country) ส่วนหนึ่งของการวิจัย พบว่า ระดับอาชีพของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสเข้าศึกษาต่อ กล่าวคือ ถือบิดามีระดับอาชีพสูง บุตรมีแนวโน้มที่จะได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย จากการศึกษาของไฮแมน (Hyman 1966:490) พบว่า ในบรรดาผู้ที่ต้องการให้บุตรของตนเรียนชั้นมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ผู้ที่มีอาชีพเป็นนักธุรกิจ ร้อยละ 62 , ช่างฝีมือ ร้อยละ 53 , ชาวนาร้อยละ 47 สู้จ้างที่ไม่ได้ทำงานฟาร์ม ร้อยละ 35 และอาชีพที่ใช้วิชาชีพ ร้อยละ 47

จากการศึกษาของ มาร์ติน กับฮัลเซย์ (Martin and Halsey 1969: 180 - 182) พบว่า ผู้ที่มีความต้องการให้บุตรของตนได้รับการศึกษาจนจบชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป ได้แก่ บิดามารดาในกลุ่มอาชีพผู้บริหารชั้นสูง ร้อยละ 70 บิดาในกลุ่มที่ปฏิบัติงานในวิชาชีพ ร้อยละ 38.7 บิดาในกลุ่มอาชีพทางใช้แรงงาน ฝีมือ ร้อยละ 50 และบิดาในกลุ่มอาชีพปฏิบัติงานไร่ฝีมือ ร้อยละ 35 มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาจนจบมัธยมศึกษาขึ้นไป และบิดาในกลุ่มอาชีพปฏิบัติงานไร่ฝีมือ ร้อยละ 33.4 ไม่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา

รายได้ของบิดามารดาและความมั่นคงทางการเงินของครอบครัว นับเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการศึกษาต่อของบุตร เพราะในการศึกษาต่อ ไม่ว่าจะ เป็นระดับใด ก็จำเป็นต้องใช้เงิน การส่งเสียบุตรให้ศึกษาต่อ จึงไม่เพียงแต่จะทำให้รายจ่ายของครอบครัวมากขึ้นเท่านั้น หากยังทำให้ครอบครัวต้องสูญเสียรายได้ที่พึงได้จากการหางานทำของบุตรอีกด้วย ในประเทศไทย มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของบิดามารดากับการศึกษาเอาไว้หลายท่านด้วยกัน ดังเช่น ศิริ วรศิริ (2513:49) ได้สำรวจภาวะการศึกษาของประชากรในบริเวณบ่อนไถคำบลุ่มพินี่ อำเภอบุหลวน กรุงเทพมหานคร พบว่า ถ้าบิดามีรายได้สูง บุตรหลานก็ได้รับการศึกษาสูง ถ้าบิดามีรายได้น้อย บุตรหลานก็จะได้รับการศึกษาต่ำไปทั่ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นกมล คุ้มประวัติ (2517:70) ที่พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะดี ส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะยากจน และอัตราส่วนของความต้องการให้

บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะลดลงตามลำดับของระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และผลการศึกษาของนภค คุ่มประวิคังกล่าว เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ พราวมาศ นนทยาธร (2520:88) พบว่า รายได้ของบิดาและรายได้ของมารดา มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ .01 และณาทิพย์ กระทบทอง (2522:66) พบว่า บิดามีฐานะยากจนจะมุ่งหวังให้นักเรียนเรียนเพียงชั้นประถมศึกษามากกว่าบิดาฐานะปานกลางและร่ำรวย

สงัด อุทรานันท์ (2513: 35) ได้ทำการศึกษา เรื่องสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการทำให้เด็กไม่สามารถเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษาภาคบังคับ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่มีโอกาสเข้าเรียนต่อ คือ รายได้ครอบครัว แต่เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำ รายได้ของบิดาไม่เป็นตัวแปรในการแยกกลุ่มนักเรียนที่เรียนต่อและไม่เรียนต่อ แต่รายได้ของมารดา เป็นตัวแปรสำคัญในการแยกกลุ่มนักเรียนที่เรียนต่อ และไม่เรียนต่อ และจากการศึกษาในทำนองเดียวกัน เทียมจันทร์ จากกัญญาประทีป (2523:75) ที่ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 7 พบว่า เมื่อพิจารณาทั้งเขต รายได้ของบิดา และมารดา เป็นตัวแปรที่มีส่วนในการแยกนักเรียนที่ศึกษาต่อ และไม่ศึกษาต่อ เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดที่มีอัตราการเรียนต่อสูงและปานกลาง รายได้ของบิดาเป็นตัวแปรที่ใช้แยกกลุ่มนักเรียนได้ ขณะที่รายได้ของมารดา ไม่เป็นตัวแปรที่ใช้แยกกลุ่มนักเรียน และในกลุ่มจังหวัดที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำ รายได้ของบิดาไม่เป็นตัวแปรที่ใช้แยกกลุ่มนักเรียน แต่รายได้ของมารดา เป็นตัวแปรที่ใช้แยกกลุ่มนักเรียนได้

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ เรมเมอร์ (Remmers 1956:227 - 228) ได้เป็นผู้อำนวยการในการห้ยั้งเสียงนักเรียนระดับเตรียมอุดมของมหาวิทยาลัย Purdue ในเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น และความมุ่งปรารถนาของนักเรียน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อในชั้นสูงขึ้นไป พบว่า นักเรียนที่มาจากสภาพเศรษฐกิจ - สังคมระดับกลาง มีความมุ่งปรารถนาในการศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่มาจากสภาพ

เศรษฐกิจ - สังคมระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษ
ของครอส (Krauss 1964:868) ที่พบว่านักเรียนที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัวปานกลางมีแนวโน้มที่จะได้รับการศึกษาต่อในระดับชั้นสูงมากกว่า
เด็กของกลุ่มที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ และจากการศึกษาของ
ฮาร์บิสัน และไมเออร์ (Harbison and Myers 1964:11) พบว่า เด็กวัยรุ่น
ในช่วงอายุ 15 - 19 ปี จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง จะมีโอกาสใ
รับการศึกษาคือ โดยไม่หยุดชะงัก เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ
ส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาคือ เพราะต้องออกจากโรงเรียนมาทำงานเพื่อหารายได้

คริสโตเฟอร์ เจง (Christopher Jencks 1971:71) พบว่า
จำนวนนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย จะมีร้อยละที่เข้าเรียนในมหา-
วิทยาลัย แยกชนน้อยกว่าพวกที่มาจากครอบครัวที่มีรายไคสูง ในขณะที่พวกที่มาจาก
ครอบครัวที่มีรายไคสูง มีจำนวนร้อยละที่เรียนอยู่ในวิทยาลัยหลักสูตร 4 ปี ของรัฐ
น้อยกว่าพวกที่มาจากครอบครัวที่มีรายไคต่ำ ส่วนนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีราย
ไคปานกลางจะมีร้อยละที่ไคเรียนในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยใกล้เคียงกัน

ฮอว์รอกส์ และฟลอริ (Horrocks and Flory อ้างถึงใน ฉวี
จ้อยสำเภา 2520:26) ใคศึกษาความปรารถนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและ
วิทยาลัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคมต่ำ
ปรารถนาการศึกษา มากกว่านักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคมสูง

อาชีพและรายไคของนักศึกษา นับ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจ
ของครอบครัว ซึ่งย่อมจะมีอิทธิพลกระทบไม่ถึงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาด้วย
สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่แตกต่างกันย่อมมีส่วนสำคัญในการทำให้โอกาสในการ
ศึกษาแตกต่างกัน ตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่อง ของตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ
ของครอบครัว กับการศึกษา

และนอกจากนี้อาชีพและรายไคของนักศึกษา ควรจะเป็นตัวแปรที่กระตุ้น
ให้เกิดความหวัง ความทะเยอทะยานทางการศึกษาคือ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงความ
ปรารถนาของบุคคล ตามทฤษฎีความปรารถนาพื้นฐานของมนุษย์ของโทมัส (Thomas
อ้างถึงใน ฉวี จ้อยสำเภา 2520:10) ในแง่ที่ว่า มนุษย์มีความปรารถนาที่จะ
มีประสบการณ์ใหม่ เช่น ความปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากความจำเอนาเบื้อหน้า
ความปรารถนาที่จะมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางชีวิตใหม่ เปลี่ยนแปลงจากการไม่รู

ไปสู่การรู้ และรู้ในสิ่งใหม่ กังทีโกแอก (Goad 1984:2952) พบว่า แรงจูงใจส่วนหนึ่งที่ทำให้สตรีกลับเข้าไปศึกษาในมหาวิทยาลัยสตรีแห่งเท็กซัส (Texas Woman's University) คือ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพ เพื่อให้ได้รับวุฒิสูงขึ้น เพื่อส่งเสริมสถานะทางการงาน และเพื่อทำคนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือจากการศึกษาของโอฟิเอ็ม (Ophiem 1980:4459 A) ที่ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการศึกษานักศึกษาลัทธิสตรี 4 ปี ของมหาวิทยาลัยเคนซัส (Kensus State University) ส่วนหนึ่งของการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนแล้วลาออกจากมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ต้องทำงานเต็มเวลามีความพอใจกับสถานภาพในปัจจุบัน และที่สำคัญ คือไม่แน่ใจเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองต้องการและคาดหวังในอนาคต

ภูมิหลังด้านสังคมครอบครัวยุกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ

ขนาดของครอบครัว เป็นตัวแปรที่จะแสดงถึงลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่น จำนวนพี่ - น้องร่วมบิดามารดา ลำดับที่ของการเกิด จำนวนสมาชิกภายในครอบครัว เป็นต้น ซึ่งตัวแปรเหล่านี้อาจจะส่งผลต่อโอกาสในการเรียนต่อในชั้นสูง

โดยทั่วไป ครอบครัวขนาดเล็ก บุตรน่าจะมีโอกาสศึกษาต่อ มากกว่าครอบครัวขนาดใหญ่ และในขณะเดียวกัน บุตรที่มาจากรครอบครัวขนาดเล็กน่าจะมีมุงหวังในการศึกษาและมุงหวังในอาชีพสูงกว่าบุตรในครอบครัวขนาดใหญ่ เปรียบเทียบกับ การบรรจุของเหลวปริมาตร เท่ากันลงในหลอดที่มีขนาดแตกต่างกัน หลอดที่มีขนาดเล็กกว่า ของเหลวก็จะมีระดับสูงกว่าหลอดที่มีขนาดใหญ่กว่า และจากการศึกษาของ ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2514:44-49) พบว่าบุตรในครอบครัวขนาดเล็กจะมีโอกาสศึกษาต่อมากที่สุด และเด็กที่เป็นบุตรคนเดียวของบิดามารดา มีโอกาสที่จะศึกษาต่อมากที่สุด รองลงมา คือ เด็กที่เป็นบุตรคนเล็ก และบุตรคนโต ส่วนเด็กที่เป็นบุตรคนกลางมีโอกาสศึกษาต่อน้อยที่สุด

นภคกุล คุ้มประวัติ (2517:70) พบว่า ครอบครัวที่มีบุตร 2 - 3 คน จะมีความมุงหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป สูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จรูญ พานิชยณลินไชย (2520:182) พบว่า ในครอบครัวที่มีจำนวนพี่น้องไม่เกิน 4 จะได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ร้อยละ 54 และในครอบครัวที่มีจำนวนพี่น้องเกินกว่า 4 คนขึ้นไป จะได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 46

กฤติพิชญ์ กระทบทอง (2522:108) ได้พบว่า บิดาที่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่จำนวนเท่าใดก็ตามที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับที่สูงกว่าบิดาที่อาศัยในเขตชนบทที่มีบุตรจำนวนเท่ากัน และทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท บิดาที่มีบุตรจำนวนน้อย (1 - 3 คน) จะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปสูงกว่าบิดาที่มีบุตรจำนวนมาก (ตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป) และบิดาที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ไม่ว่าจะมียุทธจำนวนเท่าใด จะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากที่สุด โดยเฉพาะบิดาที่มีบุตร 1 - 3 คน จะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับนี้มากที่สุด ขณะที่บิดาในเขตชนบทส่วนมากจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนแค่ ระดับประถมศึกษา เท่านั้น

สุนันทา แสงทอง (2523:105) พบว่า โดยส่วนรวมขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังในการศึกษา กล่าวคือ นักเรียนมีความมุ่งหวังในทางกลับกันกับขนาดของครอบครัว และเมื่อพิจารณาลำดับที่ของบุตรก็พบว่า นักเรียนมีความมุ่งหวังในทางกลับกันกับลำดับที่ของบุตร

เทียมจันทร์ จากฤทธิญาประทีป (2523:75) พบว่า จำนวนพี่น้องในครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีส่วนในการแยกกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาต่อ และไม่ศึกษาต่อ เฉพาะในกลุ่มจังหวัดที่มีอัตราการเรียนต่อสูงเท่านั้น แต่จะไม่มีผลสำหรับกลุ่มจังหวัดที่มีอัตราการเรียนต่อปานกลาง และต่ำ

สำหรับการวิจัยในต่างประเทศ ชูเคลนดรา (Suklendra 1966:133-7) ได้ศึกษากับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาในเมืองมีทราส เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเด็กในครอบครัว ลำดับการเกิด กับความสามารถทางสติปัญญา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า

1. จำนวนเด็กในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางสติปัญญา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีลูกมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต่ำ และเด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาสูง ก็มักจะมีมาจากครอบครัวที่มีลูกน้อย

2. ลำดับการเกิดไม่มีความสัมพันธ์แน่นอนคงที่กับความสามารถทางสติปัญญา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

โอฟิเอ็ม (Ophiem 1980:4459 A) พบว่า นักศึกษาหลักสูตร 4 ปี
ของมหาวิทยาลัยเคนซัส (Kensus State University) ที่ลงทะเบียนเรียน
ในปีการศึกษา 1978 โดยส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีบุตรมากกว่า 3 คน ขึ้นไป

สถานภาพสมรสของบิดามารดา สถานภาพสมรสของบิดามารดา แสดง
ถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตวิทยาในครอบครัว ซึ่งน่าจะมีผลต่อความมุ่งหวัง
ทางการศึกษาของบุตร ดังเช่น สุนันทา แสงทอง (2523:76) พบว่า บิดา-
มารดาที่มีสถานภาพสมรส สมรส มีความมุ่งหวังในการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่บิดา-
มารดาเป็นหม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่ ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่มีบิดา-มารดา
มีสถานภาพสมรสสมรสนั้น ทำให้สภาพครอบครัวมีความอบอุ่นมั่นคง มีบิดา-มารดา
คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ จึงมีความมุ่งหวังในการศึกษาสูงกว่า
นักเรียนที่อยู่ในสภาพครอบครัวไม่สมบูรณ์ เพราะย่อมจะมีภาระมากกว่า จึงทำให้
ขาดความอบอุ่น และขาดกำลังใจ แต่จากการศึกษาของ พรราวมาศ นนทยาธร
(2520:77) กลับพบว่า สถานภาพสมรสของบิดามารดา และความคาดหวังทางการ
ศึกษาของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ สภาวิจัยการศึกษาและฝึกอบรมแห่ง

ชาติอินเดียน (National Council of Educational Research and Training

Department of Educational Administration 1966 : 4 - 12)

พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนออกจากโรงเรียนระหว่างปี 1963 - 1964
คือ นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ขาดบิดามารดา หรือขาดคนใดคนหนึ่ง แต่
จากการศึกษาของ จอห์นสัน (Johnson 1981:569 - 570) กลับพบว่า
สถานภาพการสมรสของผู้ปกครอง เป็นตัวแปรที่ไม่สามารถนำมาใช้ในการจำแนกกลุ่ม
นักศึกษาที่ไ้เรียนต่อ และที่ต้องลาออกจากมหาวิทยาลัยได้

ระดับการศึกษาของบิดามารดา เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งหวัง
ทางการศึกษาของบุตร บิดาที่ไ้รับการศึกษาดังกัน ย่อมเห็นความสำคัญของการ
ศึกษาดังกัน และบุตรย่อมไ้รับการกระตุ้นต่างกันด้วย ดังเช่น ชวัญใจ เลอจันทร์
(2514:52) ศึกษาการเลื่อนฐานะทางสังคมของประชากรไทยในชนบท พบว่า
การศึกษาของบุตรมักไ้มีความสัมพันธ์กับการศึกษาของบิดา คือ ถ้าบิดามีการศึกษา
สูง ก็มีแนวโน้มที่จะส่งบุตรให้ไ้รับการศึกษาดังกัน และในปีไ้ยวกันนี้
ชูเพ็ญศรี จงศุพพธา (2514:76) พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามีส่วนสำคัญ

ต่อการศึกษาของบุตรอย่างมาก บิดาที่ได้รับการศึกษาสูง อัตราส่วนของบุตรที่เรียนต่อจะมากกว่าบุตรที่บิดาได้รับการศึกษาคำ หรือไม่เคยเรียนหนังสือเลย คือ บิดาที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปีที่ 4 หรือบิดาไม่ได้เรียนหนังสือมาก่อน บุตรที่มีโอกาสเรียนต่อ มีเพียงร้อยละ 8.3 และ 7.2 ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภคกุล คุมประวดี (2517:70) ที่พบว่า บิดาที่ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป บิดา - มารดาที่ได้รับการศึกษาค่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และไม่เคยได้รับการศึกษา ส่วนใหญ่มีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา

พราวมาศ นนทยาธร (2520:88 - 89) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของบิดา - มารดากับความคาดหวังทางการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มบิดาที่ไม่รู้หนังสือ มีความคาดหวังไม่ต่างจากกลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับประถม และบุตรที่มีบิดาอยู่ในกลุ่มนี้ จะมีความคาดหวังทางการศึกษาค่ำ
2. กลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับมัธยม มีความคาดหวังไม่ต่างจากกลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา และบุตรที่มีบิดาอยู่ในกลุ่มนี้ จะมีความคาดหวังทางการศึกษาสูง และ พรทิพย์ ศรีวัชรินทร์ (2521:45) ได้ผลการวิจัยในทำนองเดียวกันว่า หัวหน้าครัวเรือน ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย จะมีความคาดหวังเกี่ยวกับระดับการศึกษาของบุตรต่ำกว่าหัวหน้าครัวเรือน ที่มีการศึกษาสูง

นภาทิพย์ กระทบมทอง (2522:110) พบว่า บิดาที่ไม่มีการศึกษาเลยในเขตชนบทต้องการให้บุตรศึกษาสูงกว่าคนเล็กน้อย คือระดับประถมศึกษาเท่านั้น และมากกว่า 1 ใน 4 ของบิดาที่ไม่มีการศึกษาในเขตเมือง ต้องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป

เทียมจันทร์ จากุฎัญญาประทีป (2523:74 - 75) ใ้้นาระดับการศึกษาของบิดา - มารดา มาเป็นตัวแปรที่ไขแยกกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ พบว่า ระดับการศึกษาของบิดาเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการไขแยกกลุ่มนักเรียน ส่วนระดับการศึกษาของมารดาเป็นตัวแปรที่มีส่วนเพียงเล็กน้อยในการไขแยกกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ และในปีเดียวกันนี้ สุันทา แสงทอง

ของการศึกษา แต่ในบางกรณี เขาไม่มีโอกาสที่จะศึกษาต่อได้อีก ก็จะมี ความมุ่งหวังไปที่การศึกษาของบุตร เป็นการทดแทน ทั้งนี้เพื่อให้บุตรมีความก้าวหน้าในสังคม และในการประกอบอาชีพมากกว่าคน แต่ก็ยังมีบิดามารดาบางส่วนที่ถึงแม้ว่าจะต้องการให้บุตรได้รับการศึกษา แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ เพราะมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม การมีบุตรมากเกินไป ซึ่งก็จะเป็นปัจจัยที่ทำให้บิดาเหล่านั้นไม่อาจที่จะมุ่งหวังให้บุตรได้เรียนสูงมากนัก

ทั้งการศึกษาของณาทิพย์ กระทบทอง (2520:110) พบว่า บิดาที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองทุกระดับชั้นฐานะทางเศรษฐกิจ ต่างมุ่งหวังให้บุตรของตนเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากที่สุด รองลงมา คือ มุ่งหวังให้บุตรเรียนเท่าที่สามารถ และบิดาที่มีฐานะร่ำรวยจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับนี้ในอัตราส่วนที่สูงกว่าบิดาที่มีฐานะปานกลางและยากจน ส่วนบิดาที่อาศัยในเขตชนบท ทุกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป และบิดาที่ฐานะยากจนจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษาสูงกว่าบิดาที่ฐานะปานกลางและร่ำรวย บิดาที่มีฐานะร่ำรวยจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป สูงกว่าบิดากลุ่มฐานะอื่น ๆ แต่อาจจะมียุทธศาสตร์บางอย่างของการให้บุตรทำงานมากกว่าที่สนับสนุนให้เรียนต่อ เช่น การศึกษาของ ฮัลเซย์ เฟลาค และ แอนเดอร์สัน (Halsey, Floud and Anderson 1969:228) พบว่า พ่อแม่คาดหวังจะให้บุตรทำงานแทนที่จะเข้ามหาวิทยาลัย และ แคนคัลและเลสเซอร์ (Kandland Lesser 1969:212 - 222) พบว่า ความมุ่งหวังของบิดามารดา มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการศึกษา และการประกอบอาชีพของบุตร และยังมีอิทธิพลมากกว่ากลุ่มเพื่อน และมากกว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจด้วย

แสดงให้เห็นถึงว่า บิดามารดาจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในการกำหนดอนาคตของบุตรทั้งในด้านการศึกษาและอาชีพ ทั้งนี้โดยมีปัจจัยทางค่านิยมเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาเป็นตัวกำหนดรวม

ภูมิหลังด้านการเรียนกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ

ผลการเรียน จากการศึกษางานวิจัย พบว่า ผลการเรียนเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาต่อ ดังเช่น การศึกษาของ จรุง พานิชผลินไชย

(2520:182) พบว่านักเรียนที่มี ผลการเรียนสูง มีโอกาสศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด รองลงมาเป็นนักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียนปานกลาง และกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำมีโอกาสน้อยที่สุด ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ทราวมาศ นนทยาธร (2520:88) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการเรียนของนักเรียน

ผลการวิจัยของ สมเกียรติ คันสกุล (2520:77) พบว่า ถ้าคิดรวมทุกระดับการศึกษา ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมุ่งปรารถนาศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทียมจันทร์ จากัญญาประทีป (2523:76) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้เข้าศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และ สุนันทา แสงทอง (2523:105) พบว่า โดยส่วนรวมผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังในการศึกษา คือ นักเรียนมีความมุ่งหวังในการศึกษาสูงขึ้นตามลำดับผลการเรียน

ในงานวิจัยต่างประเทศ ยูแมน (Youmans 1958:152 - 156) พบว่า จำนวนนักเรียนมากกว่า 4 ใน 5 ของนักเรียนที่มีความคาดหวังทางการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ได้ผลการเรียนระดับชั้น "ดี" ในการเรียนปีสุดท้ายในโรงเรียนมัธยม แต่มีจำนวนนักเรียนเพียง 1 ใน 2 ของนักเรียนที่ไม่ได้ตั้งความคาดหวังที่จะศึกษาต่อ จะมีผลการเรียนระดับชั้น "ดี" ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นไปในทำนองเดียวกับผลการวิจัยของ จอห์นสตัน (Johnston 1975:3448) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังทางการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยม และผู้ใหญ่ในรัฐเวอร์มอนต์ (Vermont) พบว่า ความสามารถทางวิชาการมีผลโดยตรงต่อระดับความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียน

การขาดเรียน สุพัศตรา ชุมเกตุ (2526:19) ได้กล่าวว่า ศูนย์วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาถึงสาเหตุที่นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เคยลาออกจากโรงเรียน พบว่า สาเหตุหนึ่งก็คือ นักศึกษาไม่สะดวกมาเรียน เนื่องจากมีเวลาว่างไม่ตรงกับตารางเรียน โดยเฉพาะ นักศึกษาที่เป็นผู้หญิงมักมีปัญหาเรื่องไม่มีคนช่วยทำงานบ้าน จึงต้องเลือกเอาระหว่างการทำลูกไว้ที่บ้าน แล้วมาเรียน กับการขาดเรียนเพื่ออยู่กับลูก ซึ่งพ่อแม่ส่วนใหญ่ยอมทิ้งการเรียน

และจากการศึกษาของสภาวิจัยทางการศึกษาและฝึกอบรมแห่งชาติอินเดีย

(National Council fo Educational Research and Training Department of Educational Admonistration 1966 : 4 - 12) พบว่า

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ นักเรียนลาออกจากโรงเรียน คือ การที่ผู้เรียนเกินกว่า ร้อยละ 60

การสนับสนุนของบิดามารคาคือการศึกษาต่อ การที่บุคคลจะมีโอกาสได้ รับประทานอาหาร หรือมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ บิดามารคา เพราะ บิดามารคาจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อการส่งเสียเลี้ยงดูบุตร และสนับสนุนในการศึกษาของบุตร ดังเช่น จากการศึกษาของ สมเกียรติ คันสกุล (2520:77) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มยึกเหนียว กับความมุ่งปรารถนาที่จะ ศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นไป พบว่า ผู้ที่มีบิดามารคาเป็นกลุ่มยึกเหนียวอันค้ำหนึ่ง มุ่งปรารถนา ศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นไปมากกว่าผู้ที่มีเพื่อน ๆ เป็นกลุ่มยึกเหนียวอันค้ำหนึ่ง

พราวมาศ นนทยาธร (2520:89) พบว่า ความสนับสนุนของบิดามารคา หรือผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของบุตร ผู้มีความคาดหวังสูง และปานกลางส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิดามารคา หรือผู้ปกครองที่ค่อนข้างโหดทร หลานศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ผู้มีความคาดหวังค่าส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิดา มารคา หรือผู้ปกครอง ไม่ค่อนข้างโหดทรหลานศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และ นอกจากนี้ยังพบว่า ความดีของการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อ มีความสัมพันธ์ กับความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนที่มีความคาดหวัง สูงส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิดามารคา หรือผู้ปกครองให้คำแนะนำน้อยที่สุด และ นักเรียนที่มีความคาดหวังค่าส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิดามารคา หรือผู้ปกครองให้ คำแนะนำนาน ๆ ครั้ง หรือไม่เลยเลย และนักเรียนที่บิดามารคาหรือผู้ปกครอง ให้คำแนะนำเป็นบางครั้งบางคราว

และจากการศึกษาของ เทียมจันทร์ จากศึกษาประทีป (2523:75) พบว่า ในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการของบิดามารคาในการศึกษาของนักเรียน นักเรียนที่ใ้ศึกษาต่อ บิดามีความต้องการให้นักเรียนได้ศึกษาต่อมากกว่านักเรียน ที่ไม่ใ้ศึกษาต่อ

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ เรห์เบิร์กและเลสบี้ (Rehbergand Liestby 1967:373 - 374) พบว่า ความสนับสนุนของบิดามารคาที่มีต่อการ

ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของบุตร และความดีของการให้คำแนะนำของมิกามารคา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคาดหวังทางการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของบุตร

จากการวิจัยที่รวบรวมมาพอสังเขปนี้ พอจะสรุปได้ว่า การที่บุคคลจะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลด้านต่าง ๆ ทั้งทางสภาพส่วนตัวของผู้เรียน สภาพเศรษฐกิจและสังคมครอบครัว และสภาพการเรียนของผู้เรียน อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จุดมุ่งหมายด้านการเรียนและอาชีพ อาชีพของมิกามารคา รายได้ของมิกามารคา อาชีพและรายได้ของนักศึกษา ขนาดของครอบครัว สถานภาพสมรสของมิกามารคา ระดับการศึกษาของมิกามารคา ความคาดหวังของมิกามารคาเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพของบุตร ผลการเรียน การขาดเรียน และการให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการศึกษาต่อ

ทั้งนี้ ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งในส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการเรียน บอมนึกคิดเห็น และความต้องการในการศึกษาต่อ และไม่ศึกษาต่อต่างกันไปด้วย จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและคิดว่า ตัวแปรในกรณีที่จะมีความสัมพันธ์กับนักศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็คส์รีจระดับที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย